

Kościół nowoapostolski

Kościół nowoapostolski (KNA) z liczbą 370.000 swoich członków jest największą chrześcijańską odrębną wspólnotą wyznaniową w Niemczech. Ma on zdecydowanie więcej wyznawców niż wszystkie ewangelickie wolne Kościoły łącznie. Obecnie do nowoapostolskiej wiary przyznaje się na świecie ok. 11 milionów ludzi. Tylko w latach 1988-1998 liczba członków podwoiła się. W Afryce Centralnej można zaobserwować błyskawiczny rozwój KNA, a i w Europie Wschodniej prowadzi on ożywioną działalność. Natomiast w Niemczech, Austrii i Szwajcarii da się zauważyć zastój, a nawet pewien spadek.

Historia i współczesność

Korzenie KNA sięgają XIX-wiecznej Anglii, w której w latach dwudziestych owego wieku rozprzestrzeniały się różnego rodzaju religijne ruchy przebudzeniowe. Pod wpływem rewolucji francuskiej albo też skutków industrializacji Anglii zaangażowani chrześcijanie spotykali się razem, aby w oparciu o Biblię na modlitwie przemyśleć zawirowania czasów. W ten sposób w latach trzydziestych XIX w. powstawały „wspólnoty katolicko-apostolskie”. Podobnie do powstałych niemal w tym samym czasie w USA „mormonów” wspólnoty te postrzegały siebie jako „na nowo powołane zbawcze dzieło naszego Pana”, jako prawdziwy Kościół Chrystusa w czasach ostatecznych. W latach 1832 do 1835 powołano w owych wspólnotach dwunastu „apostołów”. Uważano, że „prawdziwy Kościół Chrystusa” powinien być znów prowadzony przez apostołów, oraz praktycznie codziennie oczekiwano powtórnego przyjścia Chrystusa. Po tym jak w 1855 r. trzech spośród apostołów zmarło, powstał spór o to, czy należy powołać nowych apostołów, czy też poddać się biegowi wydarzeń.

Spory doprowadziły w 1863 r. w Hamburgu do wydzielenia „powszechnej chrześcijańskiej apostolskiej misji”. Z tego pnia – przez dalsze niesnaski – powstała „Wspólnota nowoapostolska” lub też „Kościół nowoapostolski”.

Historia KNA jest od jego początków naznaczona sporami doktrynalnymi. Również w naszym stuleciu od KNA oddzielały się wciąż grupy i wspólnoty. Żąda z chrześcijańskich wspólnot wyznaniowych nie doświadczyła tak wielkiej liczby podziałów.

Wiele dziesiątków lat żył KNA w wybranej przez siebie izolacji. Obraz ten uległ w ostatnich latach gruntownej zmianie. Od 1995 r. wewnątrz przemiany, ostra krytyka występujących, a także stworzone przez internet możliwości wymiany i przekazu informacji spowodowały zadziwiające procesy otwarcia. Nie do przecenienia jest także fakt, że kierownictwo zmieniło swoją politykę informacyjną. W ostatnich dwóch latach miały miejsce transmitowane na cały świat wieczory informacyjne, w których zostało udokumentowane ostrożne otwieranie się KNA. Wszystkie informacje są do wglądu w internecie (www.nak.org).

Doktryna

KNA postrzega się sam jako „kontynuację Kościoła pierwotnego”. Z punktu widzenia KNA prawdziwy Kościół Chrystusa związany jest z urzędem apostolskim. W oczach KNA apostołowie są niezbędni, aby przygotować wierzących na oczekiwane powtórne przyjście Chrystusa. Według rozumienia nowoapostolskiego zbawienie jest w szczególny sposób oferowane naznaczonym przez apostołów członkom KNA. To przekonanie jest dla teologicznego samorozumienia KNA podstawowe i oddziela go od Kościołów ekumenicznych, dla których biblijny urząd apostolski związany jest z wyborem przez Jezusa Chrystusa i ograniczony do działalności w określonym czasie.

Według nowszego tekstu doktrynalnego przyznaje się Głównemu Apostołowi nawet kluczową władzę „przepowiadania nowych objawień Ducha Świętego”. Krytycy widzą tutaj szczególnie słaby punkt KNA, gdyż apostołami są wyłącznie świeccy, którzy jednak nie posiadają żadnego naukowo-teologicznego wykształcenia. Brakuje zatem często pogłębionego podejścia do tekstów biblijnych, a niektóre interpretacje zdają się być dość

dowolne. Prawdopodobnie kierownictwo KNA zauważyło ten problem. Obecnie proponuje ono swoim duchownym urzędnikom teologiczne dokształcenia i motywuje do sięgania po fachową literaturę. Znaczącym dla KNA jest przekonanie, że Jezus Chrystus wkrótce przyjdzie powtórnie na Ziemię – dla jednych jako Zbawiciel, dla innych jako Sędzia. W aktualnej wykładni KNA mówi się o dwóch „powtórnych przyjściach”: raz, aby zabrać do siebie swoją Oblubienicę, drugim razem w celu ustanowienia Królestwa Pokoju. Obydwa razem stanowią Pierwsze Zmartwychwstanie, w którym będą miały udział nie tylko opieczętowane dusze oblubieńcze, lecz również te, które przyznały się do Chrystusa w czasie wielkiego ucisku, tzn. męczennicy. Na końcu Królestwa Pokoju nastąpi sąd ostateczny, w którym Bóg odda sprawiedliwość wszystkim ludziom według ich postępowania. Przy sądzie Bóg zaoferuje jednak także możliwość zbawienia. KNA podkreśla w ten sposób wolność Boga, który nawet podczas powoływania do siebie Oblubienicy dopuszcza wyjątki i może także udzielić zbawienia wierzącym, którzy nie przynależą do KNA.

W styczniu 2006 r. podczas jednego z wieczorów informacyjnych KNA złagodził swoją dotychczas ekskluzywnie sformułowaną naukę o zbawieniu do tego stopnia, że uznał chrzest udzielany w pozostałych Kościołach chrześcijańskich. Jednak KNA odróżnia dalej chrzest wodny („podstawowe udzielenie łaski trójjedynego Boga”) i chrzest Ducha („święte pieczętowanie”), który pozostaje w wyłącznym związku z modlitwą i włożeniem rąk apostoła. Znaczenie pieczętowania uwidacznia się w tym, że jest ono uważane za trzeci sakrament obok chrztu i świętej wieczerzy.

Nawet jeśli zauważalny jest proces zbliżenia, stwierdzić należy, że KNA wciąż jeszcze trzyma się pewnych nauk, które nie pozwalają zaliczyć go do wolnych Kościołów. Zbyt zasadnicze są teologiczne rozbieżności w rozumieniu Kościoła i urzędu, albo też w ujęciu zastępczego udzielania sakramentów zmarłym. Przez kilka lat prowadzono rozmowy pomiędzy przedstawicielami KNA oraz przedstawicielami Grupy Roboczej Kościołów Chrześcijańskich (ACK) w Baden-Württemberg. Stąd wyłonił się dokument „Orientierungshilfe” ze wskazaniem jak praktycznie odnosić się do KNA na miejscu (<http://www.ack-bw.de/dateien/NAK-ACK.pdf>). Mimo to: obecnie nie są prowadzone rozmowy o ewentualnym przyłączeniu KNA do ACK. Na pierwszy plan wysuwa się najpierw potrzeba lepszego wzajemnego poznania się na płaszczyźnie lokalnej. Nie istnieje możliwość wspólnego sprawowania świętej wieczerzy z KNA. Wspólne nabożeństwa i błogosławieństwa są również niemożliwe.

Urząd apostołski

W świecie czynnych jest obecnie około 360 apostołów. Kolegium apostołów jest ułożone hierarchicznie: na czele stoi tzw. „Główny Apostoł” z siedzibą w Zurychu. Głową Kościoła jest Jezus Chrystus, a Główny Apostoł uważany jest za „Głowę apostołów”, za „najwyższy duchowy autorytet”. Jego urząd i słowa zasługują na najwyższe uznanie. Przez długie lata określano Głównego Apostoła jako „Reprezentanta Pana na ziemi”. Od 1998 r. określenia tego już się nie używa, czynione są natomiast starania, aby w inny sposób opisać ów urząd. W latach 50. dwudziestego wieku problematyka tego wyjątkowego urzędu stała się szczególnie wyraźna: w 1951 r. Johann Gottfried Bischoff, osiemdziesięcioletni Główny Apostoł, ogłosił, że Jezus Chrystus jeszcze za jego życia powtórnie przyjdzie na ziemię. Widomość tę podano jednak nie jako osobistą nadzieję Głównego Apostoła, lecz podniesiono ją do rangi zbawiennej prawdy: kto zgłosił wątpliwości, został wykluczony. Dziś można powiedzieć, że ta nieszczęśliwa wiadomość spowodowała wiele zamieszania i krzywdy. W ich konsekwencji doszło do wykluczenia i podziału pojedynczych wspólnot. Gdy w 1960 r. Bischoff zmarł, kierownictwo KNA przeszło zadziwiająco szybko do porządku dziennego. Chociaż pomyłka Bischoffa jest oczywista, we wspólnotach panuje przekonanie: „Utrzymujemy, że Główny Apostoł się nie pomylił”. Godnym uwagi jest, że także grupa

roboty „Historia KNA” w swoim sprawozdaniu z listopada 2007 pomija skandal fałszywego orędzia ówczesnego Głównego Apostoła.

Ocena

W ostatnich latach daje się zauważyć wyraźne ekumeniczne otwarcie KNA. Potwierdzają je przykładowo: korzystanie z tego samego tłumaczenia Biblii (Luther 1984) w zgromadzeniach nowoapostolskich oraz ujednoczenie tekstu „Ojcze nasz” z oficjalnym tekstem Ewangelickiego Kościoła Niemiec. Niemniej jednak z chrześcijańskiego punktu widzenia trzeba zwrócić uwagę na kilka problemów.

Praktykowanie współczesnego urzędu apostołskiego jest wątpliwe, ponieważ nie da się znaleźć dla niego żadnego biblijnego uzasadnienia.

Wielkie znaczenie dla KNA ma jego struktura organizacyjna jako rodzina wiary, w której każdy ma swoje miejsce i swoje zadanie. Natomiast krytycy i ci, którzy opuścili wspólnotę, szczególnie od lat 90. dwudziestego wieku zabierają głos i informują, że KNA swoich członków „dozoruje, kontroluje, uciska”. „Rodzinny” charakter KNA bywa najwidoczniej na różny sposób przeżywany: pozytywnie jako doświadczenie chrześcijańskiej wspólnoty i życzliwości, negatywnie jako kontrola i autorytatywny przymus. Ci, którzy opuścili wspólnotę, informują o poważnych konfliktach, do których może prowadzić wewnętrzna więź z KNA. Poddają krytyce sposób przekazywania prawd wiary KNA, który dla wielu wiernych staje się wewnętrznym lub zewnętrznym problemem; doświadczyli również, że duchowni niższego rzędu byli dyscyplinarnie ukarani, jeśli dokładnie nie wprowadzili w czyn poleceń apostołów.

Roszczenie wyłączności zbawienia oraz (grożące) oczekiwanie rychłego powrotu Chrystusa (jako Sędziego świata) wzbudzały również ciągłe konflikty. Gdyż – według rozumienia KNA – chrzest św. uzasadnia tylko „pierwsze zbliżenie się” do Boga. Dopiero w łączności z nowoapostolskim sakramentem pieczętowania wierzący osiąga powtórne narodzenie z wody i Ducha. Tylko łącznie przekazują owe dwa sakramenty dziecięstwo Boże. W ten sposób, pośrednio odmawia się dziecięstwa Bożego wszystkim pozostałym chrześcijanom.

Sakrament „pieczętowania” oraz związana z eschatologicznymi wyobrażeniami wyłączność w dziedzinie zbawienia prowadzą ostatecznie do tego, że KNA bywa często postrzegany jako „sekta”. W ostatnim czasie wprowadzono jednak w KNA dużo zmian. Rozważa się na nowo stosunek do Kościołów ekumenicznych, jak również własne roszczenia w dziedzinie wyłączności zbawienia. Dokąd ta droga doprowadzi, trudno dziś ostatecznie wyrokować. Więcej na ten temat będzie można powiedzieć po lekturze nowego katechizmu, w którym pojawiają się uściślenia dotyczące nowoapostolskiej nauki o zbawieniu, a który ma się ukazać w 2010 r.

dr Andreas Fincke/ dr Michael Utsch, kwiecień 2009

Językoznawstwo: Prælat Stanisław Budyn